

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Матвієнко Т. І.

ПОКАЖЧИК
ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ
НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
«ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА І СТАНДАРТИЗАЦІЯ ПРОДУКЦІЇ
АКВАКУЛЬТУРИ У РИБНИЦТВІ»

Навчальний посібник

Одеса
Одеський державний екологічний університет
2020

Затверджено Вченою радою Одеського державного екологічного університету Міністерства освіти і науки України як навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю Водні біоресурси та аквакультура (протокол №7 від 24.09.2020 р.)

Рецензенти:

1. Завідувач кафедрою Океанології та морського природокористування, д.г.н., проф., Берлінський М.А.,
2. Український науковий центр екології моря, старший науковий співробітник к.х.н., Орлова І.Г.

Матвієнко Т. І.

Показчик основних термінів і понять з навчального курсу «Організація виробництва і стандартизація продукції аквакультури: навчальний посібник. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2020. 40 с.

Навчальний посібник «Показчик основних термінів і понять з навчального курсу «Організація виробництва і стандартизація продукції аквакультури у рибництві»» для студентів бакалаврського рівня підготовки автора Матвієнко Т.І. присвячений термінологічній базі навчальної дисципліни «Організація виробництва і стандартизація продукції аквакультури у рибництві», що сприятиме розумінню і засвоєнню матеріалу дисципліни, глибинному пізнанню природи, характеру функціонування терміносистем.

ISBN 978-966-186-079-6

© Матвієнко Т.І. 2020
© Одеський державний екологічний університет, 2020

Навчальне електронне видання

Матвієнко Тетяна Іванівна

**ПОКАЖЧИК
ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ
НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
«ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА І СТАНДАРТИЗАЦІЯ ПРОДУКЦІЇ
АКВАКУЛЬТУРИ У РИБНИЦТВІ»**

Навчальний посібник

Видавець і виготовлювач

Одеський державний екологічний університет
вул. Львівська, 15, м. Одеса, 65016
тел./факс: (0482) 32-67-35
E-mail: info@odeku.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5242 від 08.11.2016

ЗМІСТ

ВСТУП	4
<i>A</i>	5
<i>Б</i>	6
<i>В</i>	7
<i>Г</i>	9
<i>Д</i>	9
<i>Е</i>	12
<i>Є</i>	13
<i>Ж</i>	13
<i>З</i>	13
<i>І</i>	15
<i>К</i>	16
<i>М</i>	18
<i>Н</i>	21
<i>О</i>	23
<i>П</i>	25
<i>Р</i>	31
<i>С</i>	33
<i>Т</i>	36
<i>У</i>	37
<i>Ф</i>	38
<i>Ц</i>	39
<i>Ч</i>	39
<i>Ш</i>	39
<i>Я</i>	39
ЛІТЕРАТУРА	40

Вступ

У цьому покажчику основних термінів і понять акцент зроблено на тих основних термінах, якими оперують при вивченні дисципліни «Організація виробництва і стандартизація продукції аквакультури у рибництві», бо від рівня їх [термінів] засвоєння студентами залежить розуміння основних засад організації виробництва та стандартизації продукції.

«Організація виробництва і стандартизація продукції аквакультури у рибництві» розглядає питання природи та сутності всього спектра теоретичних і практичних проблем організації та планування виробництва на підприємствах по переробці риби та рибних продуктів та розуміння ролі стандартизації в забезпеченні розвитку та удосконалювання якості продукції аквакультури на сучасному рівні відповідної галузі.

«Організація виробництва і стандартизація продукції аквакультури у рибництві» базується на знаннях дисциплін фундаментальної та професійної підготовки: біології, хімії тощо. Отримані знання з дисципліни будуть використані в практичній роботі, а також при подальшому вивченні дисциплін: «Організація бізнесу в рибництві», «Світове рибне господарство», «Фінансова діяльність рибогосподарських підприємств» та ін.

Усі термінологічні одиниці розміщено в алфавітному порядку.

Покажчик основних термінів і понять підготовлений з метою охоплення знань навчального курсу «Організація виробництва і стандартизація продукції аквакультури у рибництві», який формує у студентів систему теоретичних знань і практичних навичок проектування рибопереробних підприємств, методів розрахунків технологічних процесів і обладнання, допомагає навчитися оцінювати прийняті управлінські рішення (стратегічні та тактичні), одержати необхідні знання для впровадження та постановки на рибопереробних підприємствах професійних стандартів управління, знати різні шляхи та способи реструктуризації підприємств а також закріпити і розширити знання, отримані при вивченні спеціальних дисциплін. Особлива увага приділяється проектуванню рибопереробних підприємств, методам розрахунків технологічних процесів і обладнання, а також стандартизації продукції аквакультури.

УКРАЇНСЬКА АБЕТКА

*Аа Бб Вв Гг Гг Дд Ее Єе Жж Зз Ии Іі Її Кк Лл Мм
Нн Оо Пп Рр Сс Тт Уу Фф Хх Цц Чч Шш Щщ Ъь Юю Яя*

А

Адміністративні витрати – загальногосподарські витрати, пов’язані з управлінням і обслуговуванням підприємства.

Акредитація випробувальних лабораторій - офіційне визнання того, що випробувальна лабораторія має право здійснювати конкретні випробування чи конкретні типи випробувань. Цей термін може відображати визнання технічної компетенції і об’єктивності випробувальної лабораторії або тільки її технічної компетенції.

Акредитація випробувальних лабораторій — офіційне визнання того, що випробувальна лабораторія має право здійснювати конкретні випробування чи конкретні типи випробувань. Цей термін може відображати визнання технічної компетенції і об’єктивності випробувальної лабораторії або тільки її технічної компетенції.

Акредитована лабораторія - випробувальна лабораторія, яка пройшла акредитацію.

Активізація в управлінні досягається комплексним застосуванням методів морального і матеріального стимулювання. В основі матеріального стимулювання лежать матеріальні потреби особистості, а в основі морального – соціальні потреби людини (потреби в спілкуванні, повазі тощо).

Альтернативний вибір – це потреба в прийнятті рішення і вона постає тоді, коли є кілька можливих варіантів, з яких необхідно вибрати найприйнятніший. Вибір відповідного варіанта рішення здійснюється з урахуванням системи критеріїв.

Амортизація – систематичний розподіл вартості активу, яка амортизується протягом строку його корисної експлуатації.

Амортизація основних засобів – це процес перенесення авансової раніше вартості всіх видів засобів праці на вартість продукції з метою її повного відшкодування.

Аналізованість — група властивостей ПВ, що обумовлює легкість розуміння результатів функціонування (кінцевих вихідних даних).

Аналізованість — група властивостей ПВ, що обумовлює їх пристосованість до діагностики недоліків або відмов і виявлення частин, які мають бути змінені, і прогнозу наслідків цих змін.

Асортимент – це різновидність виробів в межах даної номенклатури.

Асортимент продукції – склад і співвідношення окремих видів виробів у продукції підприємства, галузі виробництва або в будь-якій групі товарів.

Асортимент товарів – набір різних товарів, їх видів і різновидів, об’єднаних за будь-якою ознакою. Розрізняють виробничий і торговий асортимент.

Асортиментна позиція – це конкретна модель, марка чи розмір продукції, що продає підприємство. Набір взаємозалежних товарів, називається асортиментною групою. Номенклатура чи торговельний асортимент включає всі асортиментні групи, пропоновані підприємством до продажу.

Атестація виробництва - офіційне підтвердження органом з сертифікації або іншим уповноваженим для цього органом наявності необхідних і достатніх умов виробництва певної продукції, що забезпечують стабільність вимог до неї, які задані в нормативних документах і контролюються при сертифікації.

Атестація виробництва — офіційне підтвердження органом зі сертифікації або іншим уповноваженим для цього органом наявності необхідних і достатніх умов виробництва певної продукції, що забезпечують стабільність вимог до неї, які задані в нормативних документах і контролюються при сертифікації.

Атестація лабораторії - перевірка випробувальної лабораторії з метою визначення її відповідності встановленим критеріям, необхідним для її акредитації.

Атестація лабораторії — перевірка випробувальної лабораторії з метою визначення її відповідності встановленим критеріям, необхідним для акредитації.

Атестація ПП — установлення відповідності характеристик ПП вимогам технічного завдання або документа, що його замінює.

Б

Балансовий метод застосовується для забезпечення погодження потреб і ресурсів. У практиці планування баланси розробляються для різних видів ресурсів: матеріальних, трудових, фінансових. Баланси складаються з двох частин: перша частина відображає усі напрямки витрат ресурсів відповідно до потреб, а інша – джерела надходження цих ресурсів.

Безвідмовність — група властивостей ПВ, що характеризується частотою відмов через помилки та недосконалість ПВ.

Бізнес-план – це документ, який являє собою результат комплексного дослідження основних сторін діяльності підприємства; опис функціонування новостворюваного чи реконструкції діючого підприємства; робочий інструмент підприємця для організації своєї роботи.

Бізнес-план – це ретельно підготовлений плановий документ, який

Білобочка – світлі, без характерного кольору плями на поверхні риби – є результатом зіткнення окремих екземплярів риб між собою в процесі копчення. Таку рибу докопчують.

В

Валова продукція – включає всю продукцію у вартісному виразі, незалежно від ступеня її готовності. Вона включає товарну продукцію і зміну залишків незавершеного виробництва.

Валовий прибуток (збиток) – чистий дохід від реалізації продукції за вирахуванням собівартості реалізованої продукції.

Вантажний потік – це кількість вантажів (у тоннах, кубометрах, штуках), які переміщуються в певному напрямку між окремими пунктами.

Вантажообіг – це загальна кількість вантажів, які потрібно перемістити за певний час (рік, квартал, місяць, добу, зміну).

Вартісний (грошовий) метод вимірювання продуктивності праці – ґрунтується на використанні вартісних показників обсягу продукції (валова, товарна, реалізована, чиста продукція тощо).

Вартісними показниками виробничої програми є обсяги товарної, валової, реалізованої, чистої, умовно-чистої продукції, нормативної вартості обробітку, валового і внутрішньозаводського обороту, обсяг незавершеного виробництва.

Верифікація програми — процес перевірки узгодженості результатів на етапах життєвого циклу ПП і вимог, встановлених на попередніх етапах.

Використовуваність ресурсів — група властивостей ПВ, що характеризується ступенем зайнятості ресурсів обчислювальної системи, які використовуються під час виконання ПВ, за певний час.

Випробувальна лабораторія — лабораторія, яка провадить випробування.

Випробування ПП — технічна операція, яка являє собою експериментальне встановлення однієї чи кількох якісних і (чи) кількісних характеристик ПП відповідно до встановленої процедури.

Виробіток – це кількість виробленої продукції (обсягу робіт чи послуг), що припадає на одного середньооблікового працівника за певний період.

Виробнича інфраструктура підприємства – це сукупність підрозділів, які прямо не беруть участі у створенні профільної (основної) продукції, але своєю діяльністю створюють необхідні умови для успішного функціонування основних виробничих цехів.

Виробнича потужність – це максимально можливий випуск продукції підприємством за певний час (зміну, добу, місяць, рік) у встановленій номенклатурі і асортименті при повному завантаженні обладнання і виробничих площ.

Виробнича програма (план виробництва і реалізації продукції) – це система адресних завдань з виробництва і доставки продукції споживачам

у розгорнутій номенклатурі, асортименті, відповідної якості і у встановлені терміни.

Виробниче замовлення – це комплекс робіт, які виконуються на договірних із замовником засадах.

Виробничий асортимент – набір товарів, який виробляється промисловістю і сільським господарством, відображає спеціалізацію промислового і сільськогосподарського виробництва і формується в залежності від цієї ознаки.

Виробничі витрати – грошовий вираз використання виробничих факторів, внаслідок якого здійснюється виробництво і реалізація продукції.

Виробничі запаси – це продукція виробничо-технічного призначення, яка є на підприємстві, вже вступила в сферу виробництва, але ще не використовується безпосередньо у виробничому процесі.

Висококваліфіковані робітники – робітники, які виконують особливо складні та відповідальні роботи (наприклад, ремонт і наладка складного обладнання тощо) і мають великий практичний досвід.

Витрати на виробництво продукції створюють виробничу собівартість продукції (робіт, послуг). Витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшення активів або збільшенням зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення власного капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками).

Витрати на збут – витрати підприємства, пов'язані з реалізацією продукції та витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом, рекламою, доставкою продукції споживачам.

Витрати на продукцію – це витрати, пов'язані з виробництвом. У виробничій сфері до таких витрат належать усі витрати (матеріали, зарплата, амортизація основних засобів тощо), що пов'язані з функцією виробництва продукції.

Витратний коефіцієнт є оберненою величиною коефіцієнту використання.

Вихідний еталон - еталон, який має найвищі метрологічні властивості серед еталонів даної одиниці, що є у державі, на підприємстві, в установі чи організації.

Відновлюваність — група властивостей ПВ, що обумовлює можливість відновлювати рівень якості функціональності та дані після відмов.

Відповідність - додержання всіх встановлених вимог до продукції, процесів, послуг.

Відповідність ПП — дотримання всіх установлених вимог до ПП.

Властивість програмного продукту — відмінна особливість ПП, яка може проявлятися на етапах його життєвого циклу.

Внутрішньоцехове планування спрямоване на розподіл номенклатури робіт, що задані календарним планом цеху, між дільницями, і доведення планових завдань до кожної виробничої дільниці та робочого місця.

Внутрішньоцеховий транспорт виконує транспортні операції в межах окремого цеху.

Вогкість характеризується наявністю в рибі сирого смаку і запаху внаслідок непросолу риби. Необхідно її досолювати.

Встановлені вимоги - вимоги, встановлені в технічних регламентах, стандартах, кодексах усталеної практики та технічних умовах.

Вторинний еталон - еталон, який отримує розмір одиниці вимірювання безпосередньо від первинного еталона даної одиниці або, у разі його відсутності, - відповідного еталона іншої держави.

Вузловий комплект – вузол або складальна одиниця виробу.

Вузьким місцем називають невідповідність потужностей окремих цехів, дільниць, груп устаткування потужностям відповідних підрозділів, де встановлена потужність усього підприємства, цеху.

Г

Галузь стандартизації — сукупність взаємопов'язаних об'єктів стандартизації.

Глибокий асортимент може задовольняти потреби різних купівельних сегментів ринку в одному товарі, максимізувати використання місця в торгівельних точках, перешкоджати появі конкурентів, пропонувати діапазон цін і стимулювати підтримку дилерів.

Годинний фонд охоплює всі види оплат за фактично відпрацьований час і складається із заробітної плати за відпрацьований час за відрядними розцінками, тарифними ставками, з премій відрядникам і погодинникам, доплат за шкідливі умови та інтенсивність праці, за роботу в нічний час, незвільненим від основної роботи бригадирам за керівництво бригадою, за навчання учнів і надбавки за професійну майстерність.

Груповий комплект – технологічно та конструктивно однорідна група деталей, які мають спільні планово-організаційні ознаки: черговість подачі на складання, яка повторюється, однаково періодичність запуску-випуску.

Д

Дані — інформація, подана у формалізованому вигляді, придатному для пересилання, інтерпретування чи оброблення за участю людини або автоматичними засобами.

Державна метрологічна система - сукупність законодавчих та інших нормативно-правових актів, організаційної структури, наукової, технічної

та нормативної бази з метрології, спрямованих на забезпечення єдності вимірювань у державі; повірка засобів вимірювальної техніки - встановлення придатності засобів вимірювальної техніки, на які поширюється державний метрологічний нагляд, до застосування на підставі результатів контролю їх метрологічних характеристик; калібрування засобів вимірювальної техніки - визначення в певних умовах або контроль метрологічних характеристик засобів вимірювальної техніки; метрологічна атестація засобів вимірювальної техніки - дослідження засобів вимірювальної техніки з метою визначення їх метрологічних характеристик та встановлення придатності цих засобів до застосування; атестація методики виконання вимірювань - процедура встановлення відповідності методики метрологічним вимогам, що ставляться до неї.

Державна система стандартизації — це система, яка визначає основну мету і принципи управління, форми та загальні організаційно-технічні правила виконання всіх видів робіт із стандартизації.

Державний еталон - еталон, визнаний спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері метрології як основа для встановлення значень усіх еталонів даної одиниці вимірювання, що є у державі;

Державний контракт і державне замовлення – це виробництво, що формується на основі пропозицій міністерств і відомств – державних замовників. Державний контракт фінансується за рахунок Держбюджету України; державні замовлення фінансуються за рахунок власних коштів підприємства та кредитних ресурсів.

Державний стандарт — це стандарт, прийнятий державним органом зі стандартизації даної країни.

Децентралізована номенклатура формується підприємством самостійно на основі вивчення ринкового попиту на свою продукцію та встановлення прямих контактів із споживачами шляхом укладання договорів поставок.

Директивне планування являє собою процес прийняття рішень, які мають обов'язковий характер для об'єктів планування. Вся система соціалістичного народногосподарського планування носила виключно директивний характер, силу закону.

Диспетчерське регулювання – це процес, який забезпечує оперативне регулювання процесу виробництва шляхом систематичного обліку та контролю за виконанням змінно-добових завдань, поточної підготовки виробництва, оперативного усунення недоліків і відхилень, що виникають.

Діюча потужність підприємства (цеху, лінії, агрегату) відбиває його потенційну здатність виробити протягом календарного періоду максимально можливу кількість продукції, передбачену планом та відповідної номенклатури. Вона має динамічний характер і змінюється відповідно до організаційно-технічного розвитку виробництва.

Діяльність продавців і торгових агентів – це робота, яка проводиться з покупцями у місцях проживання споживачів, при обслуговуванні по телефону, на замовлення тощо. Така діяльність збільшує кількість покупців і обсяг збуту товару.

Добокомплект як планово-облікова одиниця складається з деталей, вузлів та всіх виробів, які підлягають виготовленню протягом доби і застосовується при відсутності у виробничій програмі підприємства провідного виробу (виробу-представника).

Добровільна сертифікація — сертифікація, яка провадиться на добровільній основі за ініціативою виробника (виконавця), продавця або споживача продукції.

Добровільна сертифікація-сертифікація, яка проводиться на добровільній основі за ініціативою виробника (виконавця), продавця або споживача продукції.

Довгострокові витрати – це витрати, пов'язані з виконанням довгострокового договору (контракту), тобто контракту, який не планується завершити раніше, ніж через 9 місяців з моменту здійснення перших витрат або отримання авансу (передоплати).

Додаткова заробітна плата – це винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством; премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій.

Документованість — група властивостей програмного виробу, що характеризує ступінь підтримки документацією ПП процесів освоєння ПП, підготовки їх до роботи, взаємодії користувача з процесом обробки даних і аналізу результатів обробки.

Допоміжними засобами, що забезпечують процес планування є засоби, які дозволяють автоматизувати технологічний процес розробки планових рішень. Сюди входить технічне, інформаційне, програмне, організаційне і лінгвістичне забезпечення. Комплексне використання цих інструментів дозволяє створити автоматизовану систему планових розрахунків (АСПР).

Допоміжні робітники – робітники, які виконують різноманітні допоміжні або підсобні операції.

Дослідний зразок ПП — зразок ПП, розроблений для перевірки шляхом випробування відповідності його заданим вимогам з метою прийняття рішення про можливість використання за призначенням, виготовлення зразка-еталону та (або) поставлення на виробництво.

Дохід – збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Дохід від участі в капіталі – дохід, отриманий від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведеться методом участі в капіталі.

Е

Еквівалентність - достатність різних результатів оцінки відповідності для забезпечення одного і того ж рівня підтвердження відповідності стосовно одних і тих же встановлених вимог.

Економіко-математичні моделі – моделі, за допомогою яких розробляються декілька варіантів плану із застосуванням економіко-математичних методів, в яких найважливіші планові показники оптимізуються. Це дає можливість знайти найбільш ефективні рішення із багатьох варіантів вибрати найоптимальніший.

Експеримент – це метод пошуку або уточнення взаємозв'язку соціально-економічних явищ дослідним шляхом. Він слугує для апробації запланованих рішень.

Експерт-аудит — особа, яка атестована на право проведення одного або кількох видів робіт зі сертифікації.

Експерт-аудитор - особа, яка атестована на право проведення одного або кількох видів робіт з сертифікації.

Екстраполяційний метод – в основі цього методу лежать ресурси і динаміка минулих років.

Еталон - засіб вимірювальної техніки, що забезпечує відтворення та/або зберігання одиниці вимірювання одного чи декількох значень, а також передачу розміру цієї одиниці іншим засобам вимірювальної техніки.

Етап виведення на ринок або впровадження – поява товару на ринку у вигляді дослідної (пробної) партії. Обсяг продажу невеликий, прибуток на одиницю продукції невисокий. З метою залучення покупців збільшуються витрати на рекламу та сервісне обслуговування.

Етап занепаду – період різкого зниження обсягу реалізації товару. Підприємство або посилює рекламу, змінює методи збуту, знижує ціну, або знімає товар з виробництва.

Етап насичення – на цьому етапі вже неможливо знайти нові групи споживачів товару, у цьому разі необхідно знизити ціну на товар, щоб утримати покупців; прибуток зменшується.

Етап розробки – формування зразка нового товару, складання розрахунків витрат (на створення, виробництво і реалізацію товару) і передбачуваних доходів від його реалізації.

Етап росту або зростання попиту – визнання товару покупцями, швидке збільшення попиту на нього, зростання обсягу реалізації, одержання відносно великого прибутку, стабілізація витрат на рекламу. На

цій стадії товар приносить основну частину доходів за весь період життєвого циклу.

Є

Єдність вимірювань - стан вимірювань, за якого їх результати виражаються в узаконених одиницях вимірювань, а характеристики похибок або невизначеності вимірювань відомі та із заданою ймовірністю не виходять за встановлені границі.

Ж

Життєвий цикл програмного продукту (ПП) — сукупність окремих етапів робіт, що провадяться у заданому порядку протягом періоду часу, який починається з вирішення питання про розроблення ПП і закінчується припиненням його використання.

Життєвий цикл товару – це концепція, що визначає послідовність періодів існування товару, період часу, протягом якого товар продається на ринку. Життєздатність товару включає декілька стадій: розробка, впровадження, зростання попиту, зрілість (насичення), спад.

З

Забезпечення якості - усі планові і систематично виконувані види діяльності в межах системи якості, що підтверджуються в разі потреби, і необхідні для створення достатньої впевненості в тому, що об'єкт буде виконувати вимоги якості.

Забезпечення якості ПП — сукупність дій, які плануються та систематично виконуються, необхідних для забезпечення впевненості у тому, що ПП задовольняє встановленим вимогам до якості.

Зайнятість ресурсів — група властивостей ПВ, що характеризується об'ємом ресурсів середовища функціонування в процесі експлуатації ПВ.

Закон попиту стверджує, що чим нижча ціна товару (за інших рівних умов), тим більша його кількість, яку покупці хочуть та можуть придбати, і навпаки, обсяг попиту спадає при зростанні ціни.

Закон пропозиції – обсяг пропозиції зростає при зростанні ціни, і навпаки, обсяг пропозиції спадає при зменшенні ціни.

Заохочувальні та компенсаційні виплати – виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошові і матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства або які провадять понад встановлені зазначеними актами норми.

Запаси – це матеріальні активи, які утримуються для подальшого продажу; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції.

Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконуваним ним роботу.

Засіб вимірювальної техніки - технічний засіб, який застосовується під час вимірювань і має нормовані метрологічні характеристики;
Засмага виникає частіше всього у жирного, великого, необробленого солоного оселедця. Причиною засмаги найчастіше є тривала затримка сирцю без достатнього охолодження й попередньої обробки, без обвалки сіллю, застосування невідповідної солі, порушення режиму засолу. У готовому продукті засмага не усувається, але особливо дорого й велику рибу можна філетувати із видаленням прихребетних засмаглих ділянок м'яса.

Затхлість – слабкий наліт цвілі в зябрах риби та черевній порожнині яка зберігається без тузлука, з відповідним запахом. Порок можна усунути ретельним промиванням риби, видаленням зябер, зачисткою уражених місць.

Затягування виникає внаслідок гнильного розпаду білкових речовин через затягування процесу консервування риби, недостатнього дозування солі або опріснення тузлуку при засолі. Риба із затягуванням нестандартна.

Захищеність — група властивостей ПВ, що характеризує його спроможність запобігати несанкціонованому доступу (як випадковому, так і навмисному) до програм і даних.

Заява про відповідність - заява постачальника під його повну відповідальність про те, що продукція, процес, послуга відповідають конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Збут підприємством свого товару – це процес реалізації промислової продукції з метою задоволення потреб і запитів споживачів та отримання доходу (виручки).

Здатність до взаємодії — група властивостей ПВ, що характеризується можливістю його взаємодії під час функціонування з заданою номенклатурою інших програмних засобів або систем.

Змінні витрати – витрати на сировину та матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, технологічне паливо й енергію, на оплату праці працівникам, зайнятим у виробництві продукції (робіт, послуг), з відрахуваннями на соціальні заходи, а також інші витрати.

Знак відповідності - захищений у встановленому порядку знак, який використовується або виданий у відповідності з правилами системи сертифікації і який вказує на те, що забезпечується необхідна впевненість у тому, що належним чином ідентифікована продукція, процес, послуга

відповідають конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Знак відповідності— захищений у встановленому порядку знак, який використовується або виданий у відповідності з правилами системи сертифікації і який вказує на те, що забезпечується необхідна впевненість у тому, що належним чином ідентифікована продукція, процес, послуга відповідають конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Зовнішній транспорт забезпечує зв'язок підприємства з приймальними пунктами транспорту загального користування (залізничними станціями, водними та аеропортами), а також зі складами місцевих контрагентів.

Зразок-еталон — зразок ПП, випробуваний та затвержений у встановленому порядку, призначений для виготовлення з нього оригіналів та порівня з ним ПП під час їх приймання та постачання.

Зручність інтерфейсу для користувача — група властивостей ПВ, що обумовлює необхідні умови інтерфейсу користувача в процесі функціонування ПВ.

Зручність використання — група властивостей ПВ, яка зумовлює забезпечення певному або припускну колу користувачів необхідних умов для використання ПП. Зручність використання визначається через такі підхарактеристики: освоюваність, простота підготовки до роботи, зручність інтерфейсу для користувача, аналізованість, документованість.

I

Інвестиційний проект – це комплекс заходів зі створення нового або модернізації діючого виробництва товарів, або надання послуг з метою отримання доходів і досягнення соціального ефекту.

Інвестиції – це ресурси, вкладені в об'єкти підприємницької та інші види діяльності для отримання прибутку або соціального ефекту.

Індикативне планування являє собою найбільш розповсюджену у всьому світі форму державного планування макроекономічного розвитку.

Інспекційний контроль - контроль за діяльністю акредитованих органів з сертифікації, випробувальних лабораторій, а також за сертифікованою продукцією і станом її виробництва.

Інструмент – всі види технологічної оснастки: різальний, вимірювальний, допоміжний та інші види інструменту, а також штампи, прес-форми та інші пристрої.

Інструментальне господарство – це сукупність внутрішньо-виробничих підрозділів підприємства, що зайняті придбанням, проектуванням, виготовленням, відновленням і ремонтом технологічної оснастки, її обліком, зберіганням і видачею на робочі місця.

Інтегральний показник якості продукції — це комплексний показник, що відображає відношення сумарного корисного ефекту від експлуатації або використання продукції до сумарних затрат на її створення і експлуатацію або використання.

Інформаційна реклама застосовується переважно з метою створення попиту на етапі виведення нового товару на ринок (інформація про товари, форму, образ підприємства).

Інформаційна система — система, що організує зберігання та маніпулювання інформацією про предметну сферу.

Інформація – це головний елемент будь-якої з функцій управління. Володіння повною, достовірною, актуальною та оперативною інформацією уможливорює отримання ринкових переваг, знижує фінансовий ризик, ефективно підтримує прийняття рішень.

Інфраструктура підприємства – комплекс цехів, господарств і служб підприємства, які забезпечують необхідні умови для функціонування підприємства в цілому.

Інші доходи – дохід від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів, неопераційних курсових різниць.

Інші операційні витрати – собівартість реалізованих виробничих запасів, сумнівні (безнадійні) борги та втрати від знецінення запасів, втрати від операційних курсових різниць, визнані економічні санкції, відрахування для забезпечення від наступних операційних витрат.

Інші операційні доходи – дохід від операційної оренди активів, операційних курсових різниць, відшкодування раніше списаних активів, реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій).

Інші фінансові доходи – дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій.

Іржа має вид іржавого нальоту, що є результатом окислення жиру киснем повітря. У початковій стадії її змивають міцними тузлуком і відправляють в реалізацію, оскільки при глибокому окисленні вона стає непридатною до вживання.

К

Кадрова політика – це сукупність соціально-правових, організаційно-економічних і психологічних заходів держави з формування, використання і відтворення трудового (кадрового) потенціалу. Під кадровою політикою розуміють систему теоретичних поглядів, ідей, принципів, які визначають основні напрями роботи з персоналом, її форми і методи.

Календарне планування – це деталізація річної виробничої програми підприємства за строками запуску-випуску кожного виду продукції і за виконавцями в основних виробничих підрозділах першого рівня (заводах

виробничого об'єднання або цехах), а всередині – на виробничих дільницях та робочих місцях.

Капітальний ремонт – це самий великий за обсягом і по складності вид ремонту. Він передбачає повне розбирання; ремонт спрацьованих деталей та вузлів (в тому числі базових); заміна тих, що не підлягають ремонту; регулювання й випробування під навантаженням.

Кваліфікація – це рівень знань та трудових навичок, необхідний для виконання робіт певної складності за відповідною професією чи спеціальністю.

Кваліфікована праця – праця, що потребує спеціальної підготовки працівників, знань, умінь і навичок для виконання певних видів робіт.

Кваліфіковані робітники – робітники, що виконують складні роботи, (наприклад, метало- та деревообробні, ремонтні, будівельні тощо) і мають значний досвід роботи.

Керівники – це працівники, що займають керівні посади на підприємствах та їх структурних підрозділах, а також їх заступники.

Керування базами даних — процес визначення, створення, ведення баз даних, а також маніпулювання ними.

Керування якістю - методи та види діяльності оперативного характеру, які використовують для виконання вимог до якості.

Керування якістю ПП — методи та види діяльності оперативного характеру, які використовуються для виконання вимог до якості.

Кодекс ustalеної практики (звід правил) - документ, що містить практичні правила чи процедури проектування, виготовлення, монтажу, технічного обслуговування, експлуатації обладнання, конструкцій чи виробів. Кодекс ustalеної практики може бути стандартом, частиною стандарту або окремим документом.

Коефіцієнт використання характеризує міру використання сировини та матеріалів на виробництво продукції і визначається як відношення корисної (чистої, теоретичної) витрати сировини та матеріалів до норми їх витрат на виробництво одиниці продукції.

Коефіцієнт виробничої потужності – це співвідношення пропускної спроможності групи устаткування та трудомісткості її виробничої програми.

Коефіцієнт виходу (вилучення) продукції із сировини визначає скільки одержано чистого продукту і який рівень відходів.

Коментарі - зауваження і пропозиції до проектів стандартів, технічних регламентів та процедур оцінки відповідності.

Комплексний показник якості ПП — показник, що характеризує декілька його властивостей.

Комунікаційна політика – це комплекс заходів щодо забезпечення інформованості споживачів та посередників, інших контактних аудиторій про фірму або її товари з метою їх просування.

Конкретно-історичний підхід, як один із методів дослідження науки планування, передбачає вивчення відносин планування як процесів, що знаходяться в стадії розвитку та змінюються під впливом діючих на них факторів. Всі процеси розглядаються в тісному взаємозв'язку з історичними обставинами, що складаються в тій чи іншій країні.

Консенсус - загальна згода, яка характеризується відсутністю серйозних заперечень по суттєвих питаннях у більшості заінтересованих сторін та досягається в результаті процедури, спрямованої на врахування думки всіх сторін та зближення розбіжних точок зору.

Контролер бази даних — абстрактне подання для набору послуг, які узгоджені з конкретним засобом моделювання даних і реалізують його.

Контроль - перевірка проектної документації на продукцію, процесу її виготовлення і монтажу та визначення її відповідності встановленим вимогам.

Координація планової діяльності окремих функціональних підрозділів виражається в тому, що планування жодної частини підприємства не може здійснюватися ефективно, якщо воно не буде пов'язано з плановою діяльністю його окремих одиниць. Крім того, зміни в планах одного із підрозділів повинні бути відображені і в планах інших підрозділів.

Коригованість — група властивостей ПВ, що характеризується зусиллями, необхідними для усунення недоліків, які виявлені в ПВ.

Критерії акредитації - сукупність вимог, що використовуються органом з акредитації, яким повинна відповідати лабораторія для того, щоб бути акредитованою.

Критерії акредитації — сукупність вимог, що використовуються органом з акредитації, яким повинна відповідати лабораторія для того, щоб бути акредитованою.

Круговий метод (“зустрічне планування”) він передбачає розробку планів в два етапи: на першому етапі (“зверху-вниз”) виробляється поточне планування за основними цілями, на другому етапі (“знизу-вверх”) розробляється кінцевий план на основі деталізованих планів. При цьому в плани включаються найбільш позитивні рішення.

М

Малий ремонт заключається в заміні невеликої кількості зношених деталей, а також в регулюванні обладнання. Він забезпечує дієздатність обладнання до наступного планового ремонту.

Малокваліфіковані робітники – робітники, що виконують нескладні роботи (деякі складальні, технічний нагляд тощо) і мають певний досвід роботи.

Маркетинг – це комплекс заходів в сфері досліджень торговельно-збутової діяльності підприємства по вивченню усіх факторів, які роблять

вплив на процес виробництва і просування товарів та послуг від виробника до споживача.

Масовість — група властивостей ПВ, що характеризується діапазоном і граничними значеннями вхідних даних, які можуть бути перетворені в правильний результат.

Масове виробництво характеризується стійким випуском обмеженої номенклатури виробів, великими обсягами випуску, високим рівнем безперервності та ритмічності виробничого процесу, широко застосовуваним методом потоку.

Матричний метод планування являє собою побудову взаємозв'язків між виробничими підрозділами і показниками їх діяльності.

Машинокомплект як планово-облікова одиниця застосовується в умовах вузької спеціалізації та включає повний комплект вузлів і деталей, які входять у виріб.

Метод дає описання того, як повинна проявлятися наукова і практична діяльність людей в прикладній сфері науки. Методи науки планування створюють систему різних засобів та прийомів вивчення і узагальнення явищ дійсності в сфері планування соціально-економічних об'єктів.

Метод системного підходу та раціонального вибору – дозволяє підходити до дослідження кількісних і якісних параметрів проходження ймовірних процесів з системних позицій.

Методи визначення потреби в ресурсах – це способи встановлення кількості матеріальних ресурсів, потрібних для здійснення виробничої та іншої діяльності підприємства.

Методи наукових досліджень в плануванні – аналіз та синтез, дедукція та індукція, системний підхід, конкретно-історичний підхід, комплексний підхід, метод експерименту, моделювання, а також методи спеціальних досліджень.

Методи спеціальних досліджень – це дослідження соціального характеру для визначення процесів, які не піддаються кількісній оцінці, тобто проводяться за допомогою анкетування та інтерв'ю, а також інших аналогічних методів.

Методика виконання вимірювань - сукупність процедур і правил, виконання яких забезпечує одержання результатів вимірювань з гарантованою точністю.

Методологія планування – це сукупність теоретичних висновків, загальних закономірностей, наукових принципів розробки планів, їх обґрунтування та описання відповідно до сучасних вимог ринку, що перевірені передовою практикою.

Метрологічна діяльність - діяльність, яка пов'язана із забезпеченням єдності вимірювань.

Метрологія - наука про вимірювання; вимірювання - відображення фізичних величин їх значеннями за допомогою експерименту та обчислень із застосуванням спеціальних технічних засобів.

Міждержавний стандарт (ГОСТ) — стандарт, прийнятий країнами СНД, що приєдналися до Угоди про проведення погодженої політики в галузі стандартизації, метрології і сертифікації, і який застосовується ними безпосередньо.

Міжнародна стандартизація - стандартизація, що проводиться на міжнародному рівні та участь у якій відкрита для відповідних органів усіх країн.

Міжнародний стандарт — стандарт, прийнятий міжнародною організацією зі стандартизації.

Міжнародний та регіональний стандарти - стандарти, прийняті відповідно міжнародним та регіональним органом стандартизації.

Міжнародні договори України - будь-які міжнародні договори України, у тому числі двосторонні та багатосторонні, про взаємне визнання, розроблення і застосування стандартів, технічних регламентів та процедур оцінки відповідності, стороною яких є Україна.

Міжремонтний (міжоглядовий) період – проміжок часу роботи устаткування чи іншого засобу праці між двома суміжними (черговими) ремонтами (оглядами).

Міжцехове планування – встановлення цехам взаємопов'язаних виробничих завдань, розроблених за даними виробничої програми підприємства і забезпечення узгодженості у роботі цехів при виконанні цієї програми.

Міжцеховий транспорт використовується для перевезень вантажів на території підприємства (між цехами, службами, складами).

Мобільність (переносимість) — група властивостей ПВ, яка зумовлює їх пристосованість для перенесення з одного середовища функціонування в інші. Переносимість визначається через такі підхарактеристики: адаптованість, налагоджуваність.

Моделювання – суть цього методу полягає в створенні, такого аналогу (моделі) процесу, що планується, в якому відображені його найважливіші особливості і властивості та відкинуті другорядні риси.

Модернізованість — група властивостей ПВ, що обумовлює пристосованість ПВ до модернізації.

Модернізація – це сукупність організаційно-технічних заходів з покращення основних параметрів і характеристик агрегатів. Модернізація передбачає часткову заміну окремих деталей і вузлів більш досконалішими, а також застосування спеціальних приладів та пристроїв.

Нагадувальна реклама використовується на етапі зрілості для того, щоб змусити споживача згадати про товар (нагадує про товар, місце його продажу).

Н

Надійність — група властивостей ПВ, яку характеризує потенціальний рівень функціонування ПП та здатність зберігати цей рівень за заданих умов протягом певного періоду часу. Надійність визначається через такі підхарактеристики: безвідмовність, стійкість до аномалій, відновлюваність, правильність і точність, реактивність.

Найманий працівник – працівник, який приймає участь в господарській діяльності підприємства тільки особистою працею.

Налагоджуваність — група властивостей ПВ, що характеризується зусиллями, необхідними для перенесення ПВ в одне із раніше передбачених середовищ функціонування.

Натуральний метод вимірювання продуктивності праці полягає в тому, що обсяг виробленої продукції і продуктивність праці розраховуються в натуральних одиницях (штуках, тоннах, метрах, тощо).

Натуральними показниками виробничої програми є обсяг продукції в натуральних одиницях по номенклатурі і асортименту.

Наука планування – це система упорядкованих знань про суть, методологію, методику і організацію планування.

Національна стандартизація - стандартизація, що проводиться на рівні однієї країни.

Національний стандарт — стандарт, прийнятий національним органом зі стандартизації однієї держави.

Національні стандарти - державні стандарти України, прийняті центральним органом виконавчої влади з питань стандартизації та доступні для широкого кола користувачів.

Незавершене виробництво – це заготовки, деталі, комплекти, які знаходяться на різних стадіях виробничого процесу та підлягають наступній обробці або складанню, а також вироби у складанні та на випробуваннях.

Незалежність даних — незалежність процесів від об'єктів даних, яка полягає у тому, що об'єкти даних можна змінювати без порушення процесів.

Некваліфіковані робітники – робітники, які виконують допоміжні та обслуговуючі роботи (вантажники, прибиральники, гардеробники) і не потребують спеціальної підготовки.

Непродуктивні витрати – не обов'язкові, що виникають у результаті певних недоліків організації виробництва, порушення технології тощо.

Непрямі витрати – витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно можливим шляхом.

Нова продукція (новий вид продукції) – виріб, що виготовляється вперше, також модернізований виріб, що отримав нову якісну характеристику.

Номенклатура – укрупнений перелік продукції, що випускається підприємством за видами, типами, гатунками, фасонами, малюнками.

Номінальна заробітна плата – це грошовий вираз тієї заробітної плати, яку працівник одержує за свою працю відповідно до її кількості і якості.

Норма – це максимально припустима величина абсолютної витрати сировини, матеріалів, палива, енергії, витрати праці для виготовлення одиниці продукції (чи виконання роботи) встановленої якості в умовах виробництва.

Норма виробітку – це обсяг роботи в натуральних одиницях, що повинен бути виконаний за одиницю часу (годину, зміну, місяць).

Норма обслуговування – це регламентована кількість одиниць устаткування, апаратів, площ, що повинні обслуговувати один робітник чи група робітників за одиницю робочого часу (зміну, місяць).

Норматив часу – це розрахункова величина часу, що необхідна для виконання окремих елементів роботи, операцій. Цей норматив використовується для нормування ручних, машинних і апаратурних операцій.

Нормативи – це показники, які характеризують відносну величину (ступінь) використання знарядь і предметів праці, їх витрати на одиницю площі, ваги, обсягу.

Нормативна інформація виникає і використовується на стадіях технічної підготовки виробництва, а також в інших випадках, наприклад, для формування цін, тарифікації.

Нормативна трудомісткість визначає затрати праці на виготовлення одиниці продукції або виконання певного обсягу робіт, розрахованого згідно з діючими нормами.

Нормативний документ — документ, що встановлює правила, загальні принципи чи характеристики щодо різних видів діяльності або їх результатів.

Нормативний документ - документ, який установлює правила, загальні принципи чи характеристики різних видів діяльності або їх результатів. Цей термін охоплює такі поняття як "стандарт", "кодекс ustalеної практики" та "технічні умови".

Нормативний документ з метрології - документ, який встановлює правила, положення, інші вимоги чи норми, що стосуються метрології та метрологічної діяльності.

Нормативний метод планування ґрунтується на використанні технічно обґрунтованих норм і нормативів, що виражають ступінь економічної ефективності виробництва та обліку, норм витрат праці, фінансових і матеріальних ресурсів.

Норми потреби в устаткуванні загального призначення і допоміжно-обслуговуючих виробництв – це кількість певних видів машин, верстатів, агрегатів і т. д., що приходяться на певну суму (грн.) вартості промислово-виробничих фондів.

Норми потреби в устаткуванні основного виробництва – це кількість устаткування певного виду, яке потрібне в умовах, що відповідають плановому рівню технології й організації виробництва продукції (робіт) для випуску протягом планового періоду одиниці продукції (роботи) встановленої якості, обсягів, які передбачені планом виробництва.

О

Об'єкт даних — будь-яке поняття або предмет, що стосується даних.

Об'єкт планування діяльності підприємств – виробництво і реалізація продукції, її собівартість, забезпеченість трудовими, матеріальними і фінансовими ресурсами, фінансові результати роботи, фінансовий стан підприємства, його інвестиційна діяльність. Саме це і є об'єктами планування, які розглядаються як єдине ціле і через які розкривається його предмет.

Обмеження цілісності — обмеження на значення певного набору об'єктів даних.

Обов'язкова сертифікація — підтвердження уповноваженим на те органом відповідності даної продукції, процесу або послуги обов'язковим вимогам стандарту.

Обов'язкова сертифікація-підтвердження уповноваженим на те органом відповідності даної продукції, процесу або послуги обов'язковим вимогам стандарту.

Об'єкт стандартизації — предмет (продукція, процес, послуга), який підлягає стандартизації.

Одиниця вимірювання - фізична величина певного розміру, прийнята для кількісного відображення однорідних з нею величин;

Одиничне виробництво характеризується широкою номенклатурою виготовлення різних виробів одиницями або невеликими серіями, за окремими замовленнями без регулярної повторюваності у плановому періоді або повторюваності через нерівні відрізки календарного часу.

Одиничний показник якості ПП — показник якості, що характеризує одну з його властивостей.

Одноразові витрати, тобто однократні витрати, або витрати, які здійснюються один раз (з періодичністю більш ніж місяць) і спрямовуються на забезпечення процесу виробництва протягом тривалого часу.

Омилення – мутний наліт на поверхні риби – виникає в результаті гнильного розкладання білкових речовин під дією мезофільної мікрофлори.

Оперативний план – детальний план присвячений вирішенню конкретних питань діяльності підприємства в короткостроковому періоді. Він являє собою деталізацію поточного плану по підрозділах у найбільш короткі періоди часу (місяць, декаду, добу, годину).

Оперативно-календарне планування являється завершальним етапом в плануванні господарської діяльності підприємства. Основне його завдання в конкретизації показників поточного плану з метою організації планомірної та ритмічної роботи підприємства і його структурних підрозділів.

Оптимальна виробнича програма – це програма, яка відповідає структурі ресурсів підприємства та забезпечує найкращі результати його діяльності за прийнятим критерієм.

Орган з оцінки відповідності - орган, який надає послуги з оцінки відповідності.

Орган з сертифікації ПП — орган, який здійснює сертифікацію відповідності ПП встановленим вимогам стандартів чи інших нормативних документів.

Орган сертифікації - орган, що проводить сертифікацію відповідності.

Орган стандартизації - орган, що займається стандартизацією, визнаний на національному, регіональному чи міжнародному рівні, основними функціями якого є розроблення, схвалення чи затвердження стандартів.

Орган, що призначає, - орган, визначений або уповноважений Кабінетом Міністрів України призначати органи з оцінки відповідності, тимчасово припиняти або відмінити їх призначення чи відмінити тимчасове припинення дії їх призначення.

Організаційний розвиток – це узагальнена характеристика процесу використання організаційних факторів розвитку та підвищення ефективності виробництва та управління, він визначається у вдосконаленні існуючих та застосуванні нових методів і форм організації виробництва, праці та елементів господарського механізму.

Організації - підприємства, установи, організації, органи влади чи інші установи, їх підрозділи чи їх об'єднання з правами юридичної особи чи без них, громадські організації чи приватні або засновані на іншій формі власності підприємства, установи, організації, які виконують самостійні функції та мають установчий документ (статут) і свою структуру управління.

Організація – це діяльність, що направлена на створення та розвиток структури господарської системи, включає регламентацію окремих

елементів процесу управління і в залежності від об'єкту поділяється на організацію виробництва, організацію праці і організацію управління.

Освоюваність — група властивостей ПВ, що характеризується зусиллями, необхідними для освоєння користувачами умов, процедур і правил застосування ПВ.

Основна заробітна плата - це винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадових обов'язків). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців.

Основні робітники – робітники, що безпосередньо зайняті виконанням технологічних операцій з виготовлення продукції.

Охоронці - це працівники сторожової та пожежної служби підприємств.

Оцінка відповідності - доказування, що встановлені вимоги до продукції, процесу, системи, особи або органу виконано шляхом випробування, здійснення контролю або сертифікації; підтвердження відповідності - видача документа (декларація про відповідність або сертифікат відповідності) на основі рішення, яке приймається після проведення відповідних (необхідних) процедур оцінки відповідності, що довели виконання встановлених вимог.

П

Первинний еталон - еталон, який забезпечує відтворення одиниці вимірювання з найвищою у державі (порівняно з іншими еталонами тієї ж одиниці) точністю.

Перевірка якості (аудит) — систематичний і незалежний аналіз, який дозволяє визначити відповідність діяльності з якості і її наслідки запланованим заходам, а також ефективність від впровадження цих заходів та їх відповідність поставленій меті.

Переконуюча реклама проводиться на етапі збільшення випуску продукції з метою переконання споживачів у перевазі певної марки товару. Часто набуває форми порівняльної реклами (переконує у необхідності здійснення покупки, викладає переваги товару).

Персонал (кадри) підприємства – це сукупність постійних працівників, які отримали необхідну професійну підготовку та (або) мають досвід практичної діяльності і забезпечують господарську діяльність суб'єкта.

Перспективна виробнича потужність відбиває очікувані зміни номенклатури продукції, технології й організації виробництва, закладені в планованому періоді.

Петля якості — концептуальна модель взаємозалежних видів діяльності, що впливають на якість на різних етапах життєвого циклу продукції або послуг від визначення потреб до оцінювання.

Підвищення якості продукції – процес, який передбачає вдосконалення якісних характеристик продукції та потребує удосконалення технології виробництва, закупки нового обладнання тощо.

Підготовчий запас необхідний на час підготовки доставлених матеріалів на підприємстві для виробничого споживання. Він створюється тоді, коли перед використанням матеріали потребують спеціальної підготовки (сушіння, правки тощо).

Підкріплююча реклама – після купівлі товару запевнює покупців товару у правильності вибору.

Підпарка – в'яла консистенція й відділення м'яса від кістки – виникає в процесі копчення при підвищених температурах. Цей дефект не усувається.

Підхарактеристика — це характеристика якості ПВ, що входить до складу іншої характеристики.

План – це кількісний вираз цілей та розробка шляхів їх досягнення. Іншими словами, це результат планування, мотивована модель дій, створена на основі кон'юнктурного прогнозу економічного середовища і поставленої мети.

План збуту продукції – це обсяг продукції і послуг, який визначається попитом у процесі дослідження ринку й буде реалізований у плановому році.

План підприємства (фірми, компанії) – це завчасно розроблена система заходів, що передбачає цілі, зміст, збалансовану взаємодію ресурсів, обсяг, методи, послідовність і строки виконання робіт по виробництву і реалізації продукції або наданню послуг. План дозволяє підприємству оцінити наскільки реальне досягнення поставлених цілей, що допомагає, а що заважає їх досягати.

Планова собівартість – собівартість продукції, що визначається з використанням системи економічно обґрунтованих норм і нормативів, а також економічних розрахунків, що відображають підвищення організаційно-технічного рівня проектування внаслідок впровадження ефективних проектних рішень, прогресивної технології, матеріалів, конструкцій та устаткування, передових методів організації виробництва, що відповідають новітнім досягненням науки і техніки.

Планова трудомісткість характеризує затрати праці на виготовлення одиниці продукції або виконання певної роботи з урахуванням можливої зміни нормативної трудомісткості шляхом здійснення заходів, передбачених комплексним планом підвищення ефективності виробництва.

Плановий фонд заробітної плати – це вся сума коштів, що виділяється для оплати праці працівників за виконану роботу та відпрацьований час, а також суми виплат і доплат, які передбачені державними законодавчими актами та діючими преміальними системами у запланованому періоді.

Планово-облікова одиниця являє собою сукупність робіт, яку розглядають як єдине ціле при плануванні, обліку, аналізі та оперативному регулюванні виробництва.

Планування – це процес перетворення цілей підприємства в прогнози та плани, процес визначення пріоритетів, засобів та методів їх досягнення.

Планування інвестицій і проектів розглядають як особливий комплекс, що займає проміжне місце між стратегічним та поточним плануванням, або виокремлюють його за належністю до довгострокового періоду функціонування підприємства, як тільки воно передбачає зміну потенціалу підприємства.

Планування на склад або ринок здійснюється при випуску продукції та її постачанні на продаж в значних обсягах при невеликій трудомісткості і невеликій кількості технологічних операцій.

Планування по заділах передбачає підтримку на розрахунковому рівні запасу заготовок, напівфабрикатів і комплектуючих, що призначаються для подальшої обробки і зборки на кожній стадії виробництва.

Планування по такту випуску виробів передбачає вирівнювання тривалості технологічних операцій на всіх стадіях загального виробничого процесу у відповідності з одиничним розрахунковим часом виконання взаємопов'язаних робіт.

Планування чисельності працівників – формування високопрофесійного, оптимального за чисельністю складу персоналу для ефективної господарської діяльності і стабільного цивілізованого соціально-економічного розвитку трудового колективу підприємства.

Повірочна лабораторія - підприємство, установа, організація чи їх окремий підрозділ, що здійснює перевірку засобів вимірювальної техніки; калібрувальна лабораторія - підприємство, установа, організація чи їх окремий підрозділ, що здійснює калібрування засобів вимірювальної техніки; вимірювальна лабораторія - підприємство, установа, організація чи їх окремий підрозділ, що здійснює вимірювання фізичних величин, визначення хімічного складу, фізико-хімічних, фізико-механічних та інших властивостей і показників речовин, матеріалів і продукції, за винятком вимірювань, пов'язаних з оцінкою відповідності продукції, процесів, послуг, з документальним оформленням їх результатів.

Подетальна система планування призначена для умов високоорганізованого та стабільного виробництва. В основі подетальної системи лежить точне планування такту, ритму роботи поточних ліній і виробничих ділянок, правильне визначення нормальних технологічних, транспортних, страхових, міжопераційних і циклових запасів та постійна

їх підтримка в процесі виробництва на суворому розрахунковому рівні. В якості основної планово-облікової одиниці використовуються окремі деталі.

Показник економічної ефективності виробництва та використання програмних виробів — економічний ефект, що являє собою сумарну економію всіх продуктивних ресурсів, яку отримує народне господарство в результаті виробництва та використання продукції.

Показник якості ПП — кількісна міра, що використовується для визначення ступеня, в якому ПП має дану якість.

Покомплектна система оперативного планування застосовується, головним чином, в серійному і масовому виробництві. В якості основної планово-облікової одиниці використовують різні деталі, що входять в збірний вузол або комплект, згрупованих за певними ознаками. Календарні завдання виробничими підрозділами розробляються не по деталях окремого найменування, а за укрупненими групами, комплектами.

Поліпшення якості — заходи, які здійснюються в організації для підвищення ефективності та результативності діяльності і процесів з метою одержання користі як для організації, так і для її споживачів.

Політика в галузі якості — основні напрямки і мета організації в галузі якості, офіційно сформульовані вищим керівництвом.

Попит — це відношення між ціною товару і його кількістю, яку покупці хочуть та в змозі придбати.

Посвідчення відповідності - дія випробувальної лабораторії третьої сторони, яка доводить, що конкретний випробуваний зразок відповідає конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Посвідчення відповідності— дія випробувальної лабораторії третьої сторони, яка доводить, що конкретний зразок, який пройшов випробування, відповідає конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Послуга - результат економічної діяльності, яка не створює товар, але продається та купується під час торговельних операцій;

Постачальник — сторона, яка відповідає за продукцію, процес чи послугу і здатна продемонструвати свої можливості щодо забезпечення якості. Це визначення може поширюватись на виробників, оптовиків, імпортерів, монтажні організації, організації, які надають послуги.

Постійні витрати — це витрати що пов'язані з обслуговуванням і управлінням виробничою діяльністю цехів, а також витрати на забезпечення господарських потреб виробництва, абсолютна величина яких із збільшенням (зменшенням) обсягу випуску продукції істотно не змінюється.

Поточний запас призначений для безперервного забезпечення виробництва в період між двома поставками матеріалів.

Поточний план – план, у якому пов’язуються всі напрямки діяльності підприємства і робота всіх функціональних підрозділів на поточний фінансовий рік. Поточне планування охоплює річний період і є сукупністю планів по різних видах діяльності підприємства.

Поточний ремонт – це заміна або відновлення окремих деталей (вузлів) засобів праці, проведення регулювальних операцій.

Поточні витрати – це постійні, звичайні витрати або витрати, у яких періодичність менша ніж місяць.

Потреба в додатковому обладнанні для збільшення виробничої потужності підприємства визначається на основі розрахунку необхідної кількості обладнання для виконання виробничих планів.

Потреба в електроенергії на освітлення визначається в залежності від площі приміщення, норми і кількості годин освітлення.

Потреба в енергії (парі) для опалення будівель залежить від об’єму і теплової характеристики будівлі, температури всередині приміщення і зовні, тривалості опалювального періоду і різниці між тепловмістом пари і конденсату.

Потреба в енергії на технологічні цілі визначається виходячи з норм її витрат на одиницю продукції та планового обсягу її виробництва в натуральному або грошовому виразі.

Потреба в запасних частинах для забезпечення роботи обладнання встановлюється на основі прогресивних норм їх витрат і кількості працюючих машин.

Потреба в матеріалах для виготовлення інструменту розраховується виходячи з кількості інструменту, яка повинна бути виготовлена в плановому періоді і норм витрат матеріалів на виготовлення кожного типу інструменту.

Потреба в матеріалах на ремонт будівель на плановий період в натуральних одиницях визначається виходячи із питомої ваги матеріальних витрат в загальній вартості ремонтних робіт і структури витрат.

Пофакторний метод в плануванні. Планові значення показників при цьому методі визначаються на основі впливу найважливіших чинників (факторів).

Правильність, точність — група властивостей ПВ, що характеризується подібністю результатів обробки даних до істинних, специфікованим або теоретично правильним значенням.

Престижна реклама створює певний імідж підприємства.

Призначення - надання органом, визначеним або уповноваженим КМУ, органу з оцінки відповідності права виконувати певну діяльність з оцінки відповідності вимогам технічних регламентів;

Прикладна задача — задача, ініційована користувачем, що потребує для свого розв’язання оброблення інформації.

Прикладна система — система, призначена для розв'язання прикладних задач.

Принцип безперервності обумовлює обов'язкове забезпечення стратегічних та поточних планів, їх взаємозв'язок. Він передбачає здійснення процесу планування на підприємстві в рамках встановленого циклу, і так, щоб розроблені плани безперервно переходили на зміну один одному.

Принцип високого наукового рівня вимагає включати в план ті заходи, що відповідають сучасному рівню розвитку науки і техніки перевищують його, забезпечують різке підвищення ефективності виробництва.

Принцип гнучкості взаємопов'язаний з принципом безперервності і полягає в тому, що план і процес планування може змінювати свою направленість в зв'язку з виникненням непередбачуваних ситуацій.

Принцип єдності полягає в тому, що планування повинно носити системний характер, тобто означає існування сукупності елементів планування їх взаємозв'язок, наявність єдиного напрямку їх розвитку, орієнтованого на загальні цілі.

Принцип комплексності означає охоплення всіх підрозділів підприємства та всіх напрямків розвитку науки і техніки, впровадження нових і підвищення якості випускаючих видів продукції, комплексної механізації та автоматизації виробництва, удосконалення організації виробництва, праці і управління та ін.

Принцип участі полягає в тому, що кожний працівник підприємства стає учасником планової діяльності, незалежно від посади і від виконуваних функцій. Тобто в процесі планування повинні брати участь усі ті, кого воно безпосередньо стосується.

Пробно-статистичний метод в плануванні передбачає використання фактичних статистичних даних за попередні роки і середніх величин при встановленні планових показників. Недоліком цього методу є те, що він не враховує зміни ринкової кон'юнктури на момент планування.

Прогнозування — це процес передбачення, побудований на ймовірності, науково — обґрунтованому судженні про перспективи розвитку об'єкта в майбутньому.

Програма — послідовність інструкцій, які може виконати ЕОМ.

Програмна продукція — група програмних засобів і програмних продуктів, які мають загальну класифікаційну ознаку (за належністю, місцем розробки, призначенням тощо).

Програмний засіб, ПЗ, — взаємопов'язана група програм, процедур, правил, документації та даних, що належать до функціонування обчислювальної системи.

Програмний продукт, ПП, — програмний засіб, призначений для постачання користувачу.

Прогресивне планування (спосіб “знизу-вверх”) – це планування від нижчих рівнів підприємства до вищих.

Продуктивні витрати – витрати передбачені технологією та організацією виробництва.

Продуктивність — група властивостей ПВ, яка характеризується кількістю виконуваних функцій обробки даних (в тому числі і однотипних) за одиницю часу функціонування.

Продуктивність праці, як економічна категорія, характеризує ефективність трудових витрат і показує здатність конкурентної праці створювати за одиницю часу певну кількість матеріальних благ.

Проект – це задум (завдання, проблема) та необхідні засоби його реалізації з метою досягнення бажаного економічного, технічного, технологічного чи організаційного результату. Під проектом розуміють також сукупність організаційно-правових та розрахунково-фінансових документів, необхідних для здійснення визначених дій.

Проектна виробнича потужність являє собою величину можливого випуску продукції умовної номенклатури в одиницю часу, задану при проектуванні чи реконструкції виробничої одиниці.

Професія – це особливий вид трудової діяльності, здійснення якої потребує певних теоретичних знань та практичних навичок.

Процедура оцінки відповідності - будь-яка процедура, яка прямо чи опосередковано використовується для визначення того, чи виконуються встановлені у відповідних технічних регламентах чи стандартах вимоги. Процедури оцінки відповідності включають процедури відбору зразків, випробування, здійснення контролю, оцінку, перевірку, реєстрацію, акредитацію та затвердження, а також їх поєднання;

Прямі витрати – це витрати, пов'язані з виробництвом окремого виду продукції (прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці тощо), які можуть бути безпосередньо включені до її собівартості.

Р

Раціональність — група властивостей ПВ, яка характеризується ступенем відповідності використаних ресурсів середовища функціонування, рівню якості функціонування ПВ за заданих умов застосування. Раціональність визначається через такі підхарактеристики: зайнятість ресурсів, використованість ресурсів.

Реактивність — група властивостей ПВ, що характеризується здатністю своєчасно перетворювати вхідні дані (запити) в очікуваний результат.

Реалізована продукція – це продукція, яка відвантажена споживачеві і за яку надійшли кошти на розрахунковий рахунок підприємства-постачальника або мають надійти у зазначений термін.

Реальна заробітна плата – це сукупність матеріальних і культурних благ, а також послуг, які може придбати працівник за номінальну заробітну плату.

Регіональна стандартизація - стандартизація, що проводиться на відповідному регіональному рівні та участь у якій відкрита для відповідних органів країн певного географічного або економічного простору;

Регіональний стандарт — стандарт, прийнятий регіональною міжнародною організацією зі стандартизації.

Резюме – це добре сконструйована система даних про комерційні перспективи підприємницького проекту, про виробниче, організаційне і фінансове забезпечення програми його реалізації.

Реклама – це оплачена форма неперсональної презентації та просування товарів і послуг із чітко визначеним джерелом фінансування.

Ремонт – це процес відновлення початкової працездатності устаткування, яку було втрачено в результаті виробничого використання.

Ремонтний цикл – проміжок часу між двома капітальними ремонтами або між початком експлуатації та першим капітальним ремонтом.

Ретроградний метод (“зверху-вниз”). В цьому випадку процес планування здійснюється виходячи із планування підприємства шляхом деталізації його показників зверху вниз по ієрархії. При цьому структурні підрозділи повинні перетворювати плани, які до них надходять, в плани своїх підрозділів.

Ризик - можливість виникнення та вірогідні масштаби наслідків негативного впливу протягом певного періоду часу;

Ризик – це загроза того, що суб’єкт підприємницької діяльності понесе додаткові витрати в порівнянні з тими, що передбачалися проектом або програмою його дій, чи отримає доходи нижчі за ті, на які він розраховував.

Ринкова (інкрементальна) концепція управління заснована на тому, що управління являється діяльністю господарюючого суб’єкта, в процесі якої проходить впорядкування його структурних елементів на основі ринкових механізмів регулювання господарських процесів.

Ринковий нагляд - постійне спостереження за відповідністю продукції, введеної в обіг, технічним регламентам, правомірністю застосування на ній Національного знака відповідності, повнотою і достовірністю інформації про таку продукцію;

Рівень придатності — ступінь задоволення потреб, поданий конкретним набором значень характеристик якості програмного виробу.

Рівень якості — відносна характеристика якості ПП, яка базується на порівнянні фактичних значень ПЯ оцінюваного програмного виробу з базовими (еталонними) значеннями відповідних ПП.

Робітники – це категорія персоналу, яка безпосередньо зайнята у процесі створення матеріальних цінностей, виконання робіт та надання послуг. До робітників відносяться також двірники, прибиральниці, охоронці, кур'єри, гардеробники.

Роботами у сітьовому графіку називаються будь-які виробничі процеси чи інші дії, які призводять до досягнення певних результатів, подій. Роботою слід вважати і можливі очікування початку наступних процесів, пов'язані із перервами чи додатковими витратами часу.

Робочий еталон - еталон, призначений для повірки чи калібрування засобів вимірювальної техніки; розкриває усі сторони будь-якого започаткованого комерційного проекту.

Розподілена база даних — база даних, фізично розподілена на дві і більше комп'ютерні системи.

С

Санкціювання — визначення привілеїв для конкретного ідентифікованого користувача.

Сезонний запас створюється, як правило, на зимовий період або у випадках, якщо поставки залежать від сезону року.

Сервісне обслуговування – це додаткові послуги споживачу товару наприклад, завантажування товару, оформлення кредиту, консультації та інше. Деякі підприємства надають особливі сервісні послуги з метою залучення більшої кількості споживачів, що впливає на збільшення збуту продукції.

Середній ремонт передбачає часткове розбирання обладнання, заміну спрацьованих вузлів, випробування та регулювання.

Середньооблікова чисельність працівників за звітний місяць обчислюється шляхом підсумовування чисельності працівників облікового складу за кожний календарний день звітного місяця, тобто з 1 по 30 або 31 (для лютого - по 28 або 29 число), включаючи святкові (неробочі) і вихідні дні і ділення одержаної суми на число календарних днів звітного місяця.

Серійне виробництво – виробництво, що характеризується випуском більш обмеженої номенклатури виробів періодично повторювальними серіями, залежить від середньодобового випуску певного виду продукції, тривалості виробничого циклу, коефіцієнта готовності виробу та його собівартості.

Серійне виробництво характеризується випуском більш обмеженої номенклатури виробів періодично повторювальними серіями.

Сертифікат відповідності - документ, виданий у відповідності до правил системи сертифікації, який вказує, що забезпечується необхідна впевненість в тому, що належним чином ідентифікована продукція, процес

або послуга відповідають конкретному стандарту чи іншому нормативному документу.

Сертифікат відповідності ПП — документ, виданий у відповідності з правилами системи сертифікації, який підтверджує, що певним чином ідентифікований ПП відповідає конкретному стандарту чи іншому нормативному документу.

Сертифікація відповідності - дія третьої сторони, яка доводить, що забезпечується необхідна впевненість в тому, що належним чином ідентифікована продукція, процес або послуга відповідають конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Сертифікація відповідності ПП — дія третьої сторони (органу з сертифікації, випробувальної лабораторії), спрямована на підтвердження того, що ПП відповідає встановленим вимогам стандартів чи інших нормативних документів.

Сертифікація— процедура, за допомогою якої третя сторона дає письмову гарантію, що продукція, процес чи послуга відповідають заданим вимогам.

Система акредитації лабораторій - система, яка має власні правила, процедури і управління для здійснення акредитації лабораторій.

Система оперативного планування виробництва - це сукупність різних методик та технологій планової роботи, що характеризується ступенем централізації, об'єктом регулювання, складом календарно-планових показників, порядком обліку та руху продукції та оформленням облікової документації.

Система сертифікації — система, яка має власні правила, процедури і управління для проведення сертифікації відповідності. Вона може діяти на національному, регіональному і міжнародному рівні.

Система якості - сукупність організаційної структури, методик, процесів і ресурсів, необхідних для здійснення управління якістю.

Система якості ПП — сукупність організаційної структури, відповідальності, процедур, процесів та ресурсів, що спрямовані на реалізацію керування якістю.

Службовці – це працівники, що виконують суто технічну роботу і займаються діловодством, обліком, контролем, господарським та технічним обслуговуванням, зокрема: діловоди, обліковці, секретарі-друкарки, креслярі, стенографісти, касири тощо.

Собівартість будівельно-монтажних робіт за будівельним контрактом – це витрати будівельної організації, пов'язані з виконанням будівельно-монтажних робіт, передбачених контрактом на будівництво від дати укладання контракту до остаточного завершення контракту.

Собівартість об'єкту будівництва – це витрати будівельної організації, пов'язані з виконанням на свій ризик і власними силами будівельно-

монтажних робіт на конкретному об'єкті будівництва за весь період його будівництва.

Собівартість реалізованої продукції – виробнича собівартість реалізованої продукції та собівартість реалізованих товарів.

Сольовий опік є результатом дії на рибу солі занадто дрібного помолу. Хімічний склад даної солі характеризується високим вмістом кальцію й магнію. Сольовий опік часто супроводжується засмагою й зятуванням.

Спеціалісти – це працівники, що виконують спеціальні інженерно-технічні, економічні та інші роботи зокрема: інженери, економісти, бухгалтери, інспектори, психологи, соціологи, фізіологи, техніки, нормувальники, юрисконсульти тощо.

Спеціальність – це різновид трудової діяльності в межах даної професії, який має специфічні особливості та потребує від працівника додаткових (спеціальних) знань та навичок.

Стійкість до аномалій — група властивостей ПВ, що обумовлює його здатність виконувати свої функції в аномальних умовах.

Стандарт - документ, розроблений на основі консенсусу та затверджений уповноваженим органом, що встановлює призначені для загального і багаторазового використання правила, інструкції або характеристики, які стосуються діяльності чи її результатів, включаючи продукцію, процеси або послуги, дотримання яких є обов'язковим. Стандарт може містити вимоги до термінології, позначок, пакування, маркування чи етикетування, які застосовуються до певної продукції, процесу чи послуги.

Стандарт — нормативний документ, розроблений, як правило, на засадах відсутності протиріч з істотних питань з боку більшості зацікавлених сторін і затверджений визнаним органом, в якому встановлені для загального та багаторазового використання правила, вимоги, загальні принципи чи характеристики, що стосуються різних видів діяльності або їх результатів для досягнення оптимального ступеня упорядкування в певній галузі.

Сертифікація - процедура, за допомогою якої третя сторона дає письмову гарантію, що продукція, процес чи послуга відповідають заданим вимогам.

Стандартизація — діяльність з метою досягнення оптимального ступеня упорядкування в певній галузі шляхом встановлення положень для загального і багаторазового використання щодо реально існуючих чи можливих завдань.

Стандартизація - діяльність, що полягає у встановленні положень для загального і багаторазового застосування щодо наявних чи можливих завдань з метою досягнення оптимального ступеня впорядкування у певній сфері, результатом якої є підвищення ступеня відповідності продукції,

процесів та послуг їх функціональному призначенню, усуненню бар'єрів у торгівлі і сприянню науково-технічному співробітництву.

Стратегічний план – довгостроковий план на 5-15 років, у якому формуються основні цілі підприємства на перспективу, конкретні завдання, прив'язані за часом до ресурсів; загальна стратегія досягнення цілей.

Структура ремонтного циклу – перелік і послідовність планових ремонтів, процесів технічного обслуговування в межах одного ремонтного циклу.

Сумісник – працівник підприємства (власник, найманий), який має місце основної роботи на іншому підприємстві.

Супроводжуваність — група властивостей ПВ, яка характеризується зусиллями, необхідними для внесення конкретних змін (модифікацій). Супроводжуваність визначається через такі підхарактеристики: аналізованість, коректованість, модернізованість, тестованість.

Схема сертифікації - склад і послідовність дій третьої сторони при проведенні сертифікації відповідності.

Схема сертифікації — склад і послідовність дій третьої сторони при проведенні сертифікації відповідності.

III

Тестованість — група властивостей ПВ, що характеризується зусиллями, необхідними для атестації ПВ, який модифіковано.

Техніко-економічне старіння основних засобів – це процес знецінення діючих засобів праці до настання повного фізичного спрацювання під впливом науково-технічного прогресу.

Технічне обслуговування – це усунення дрібних несправностей засобів праці, проведення оглядів стану окремих вузлів та агрегатів, здійснення заміни мастила та регулювання певних механізмів. Планові ремонти залежно від обсягу, складності й терміну проведення робіт поділяються на капітальні та поточні (середні, малі).

Технічне регулювання - правове регулювання відносин у сфері встановлення, застосування та виконання обов'язкових вимог до продукції або пов'язаних з нею процесів, систем і послуг, персоналу та органів, а також перевірка їх дотримання шляхом оцінки відповідності та/або ринкового нагляду.

Технічний регламент - закон України або нормативно-правовий акт, прийнятий КМУ, у якому визначено характеристики продукції або пов'язані з нею процеси чи способи виробництва, а також вимоги до послуг, включаючи відповідні положення, дотримання яких є обов'язковим. Він може також містити вимоги до термінології, позначок,

пакування, маркування чи етикетування, які застосовуються до певної продукції, процесу чи способу виробництва.

Технічні умови - документ, що встановлює технічні вимоги, яким повинні відповідати продукція, процеси чи послуги. Технічні умови можуть бути стандартом, частиною стандарту або окремим документом.

Тип даних — поійменована сукупність даних зі спільними властивостями.

Тип засобу вимірювальної техніки - сукупність засобів вимірювальної техніки одного і того ж призначення, які мають один і той же принцип дії, однакову конструкцію та виготовлені за однією і тією ж технічною документацією.

Товарна продукція – це загальна вартість усіх видів готової продукції, робіт та послуг виробничого характеру, що буде підготовлена до реалізації. Включає готову продукцію, послуги, ремонтні роботи, капітальний ремонт свого підприємства, напівфабрикати і запчастини на сторону, капітальне будівництво для власних непромислових господарств.

Торговий асортимент – набір товарів, які пропонуються для продажу населенню в роздрібній торгівлі.

Третя сторона — особа чи орган, що визнані незалежними від сторін, які беруть участь у розгляді певного питання.

Трудовий метод вимірювання продуктивності праці найчастіше використовується на робочих місцях, у бригадах, на виробничих дільницях і в цехах, де обсяг виробленої продукції або виконаних робіт визначається в нормо-годинах.

Трудомісткість – це показник, що характеризує затрати часу на одиницю продукції (тобто обернена величина виробітку).

У

Угода щодо визнання - угода, основана на прийнятті однією стороною результатів, поданих іншою стороною, які одержані шляхом використання одного або кількох функціональних елементів, що встановлені системою сертифікації. Типовим прикладом таких угод є: угода щодо випробувань, угода щодо контролю і угода щодо сертифікації. Вони можуть бути на національному, регіональному і міжнародному рівнях.

Узгодженість — група властивостей ПВ, яка характеризується ступенем дотримання встановлених стандартів, угод, правил і рекомендацій.

Умовний машинокомплект як планово-облікова одиниця формується шляхом зведення всієї номенклатури продукції до умовного виробу. В цей умовний виріб входять деталі, вузли і вироби, які необхідно виготовляти до певного моменту.

Управління запасами – це встановлення моментів подачі замовлень на закупку чи виробництво товарів для поповнення запасів і прийняття рішень про кількість замовлень чи їх обсяг.

Управління якістю - такі напрямки діяльності функції загального управління, які визначають політику в галузі якості, мету і відповідальність, а також здійснюють їх за допомогою таких засобів, як планування якості, керування якістю, забезпечення якості та поліпшення якості в межах системи якості.

Учнями вважаються особи, що проходять професійну підготовку на підприємстві за системою бригадного та індивідуального навчання.

Ф

Фактична трудомісткість визначає фактичні затрати праці на виготовлення одиниці продукції або виконання певного обсягу робіт.

Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток, збиток) – валовий прибуток (збиток) та інший операційний дохід за вирахуванням адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

Фінансові витрати – витрати на проценти та інші витрати, пов'язані із залученням позикового капіталу.

Фінансові нормативи – це розрахунки підприємства з бюджетом, банками й іншими підприємствами й організаціями.

Формування попиту – дії підприємства, метою яких є повна інформованість потенційних покупців про товар, його особливості, технічний рівень, економічні параметри, ціни, додаткові послуги, які надаються при придбанні товару, про сервіс, а також про фінансову надійність самої фірми-продавця, її репутацію.

Фукусин – червонуватий слизовий наліт на поверхні риби – утворюється під впливом галофільної спороутворюючої і пігментоутворюючої мікрофлори.

Функціональна повнота — група властивостей ПВ, що характеризується наявністю і мірою достатності основних функцій для розв'язання задач відповідно до призначення ПВ.

Функціональність — група властивостей ПП, яка зумовлює здатність ПП виконувати в заданому середовищі певний перелік функцій, які задовольняють встановленим або передбаченим потребам відповідно до призначення ПВ. Функціональність визначається через такі підхарактеристики: функціональна повнота, здатність до взаємодії, захищеність, масовість, узгодженість, продуктивність.

Функція планування – слугує основою для прийняття рішень та являє собою управлінську діяльність, що передбачає розробку цілей і завдань управління виробництвом, а також визначення шляхів реалізації планів для досягнення поставлених цілей.

Функція регулювання полягає в ефективному регулюванні та забезпеченні нормального проходження виробничих процесів на підприємстві.

Ц

Централізована номенклатура формується шляхом укладання державних контрактів і державних замовлень.

Цілісність даних — відповідність значень усіх даних бази визначеному несуперечливому наборові правил.

Ціль науки планології, як складової економічної науки – описати, обґрунтувати та передбачити процес і явища дійсності (теоретичне відображення дійсності). Роль її та потреба в ній зі сторони суспільства зростає.

Ціль планування роботи діляниць – це формування плану виготовлення планово-облікових одиниць даного рівня для кожної виробничої ділянки на кожний планово-обліковий період.

Ціна – це грошовий вираз вартості, кількості грошей, що сплачується або одержується за одиницю товару (послуги, роботи).

Цінова еластичність попиту – ступінь зміни обсягу збуту продукції в залежності від динаміки цін на неї.

Ч

Чистий дохід – загальний дохід (виручка) від реалізації продукції за вирахуванням непрямих податків.

Ш

Штатний розпис – це внутрішній нормативний документ підприємства, в якому зазначається перелік посад, що є на даному підприємстві, чисельність працівників за кожною з них і розміри їх місячних посадових окладів.

Я

Якість - сукупність характеристик об'єкта, які стосуються його здатності задовольняти установлені і передбачені потреби.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бургаз М.І., Матвієнко Т.І. Організація виробництва і стандартизація продукції аквакультури у рибництві. : Конспект лекцій. – Одеса, ОДЕКУ, 2015. – 200 с.
2. Сертифікація в Україні. Нормативні акти та документи. - ТЗ. Стандарти з управління якістю та забезпечення якості. - К., 1999. – 480 с.
3. Шановал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації. Підручник. - К.: Європ. ун-т фінансів, інформ. систем, менеджм. і бізнесу, 2000. - 174 с.
4. Шишкин И.Ф. Метрология, стандартизация и управление качеством; Учебн. для вузов /Под ред. акад. Н.С. Соломенко. – М.: Изд-во стандартов, 1990. - 342с.
5. Біленька І.Р., Верхівкер Я.Г., Дяконова А.К. Метрологія, стандартизація та управління якістю в харчовій промисловості /За заг.ред. І.Р.Біленької. –Одеса: Поліграф, 2008 – 276 с.
6. Закон України "О стандартах, технических регламентах и процедурах оценки соответствия" от 01.12.2005 N 3164-IV.
7. Відомості Верховної Ради України про внесення змін у Закон України "О стандартах, технических регламентах и процедурах оценки соответствия" № 23, 06 июня 2008, С. 618-620